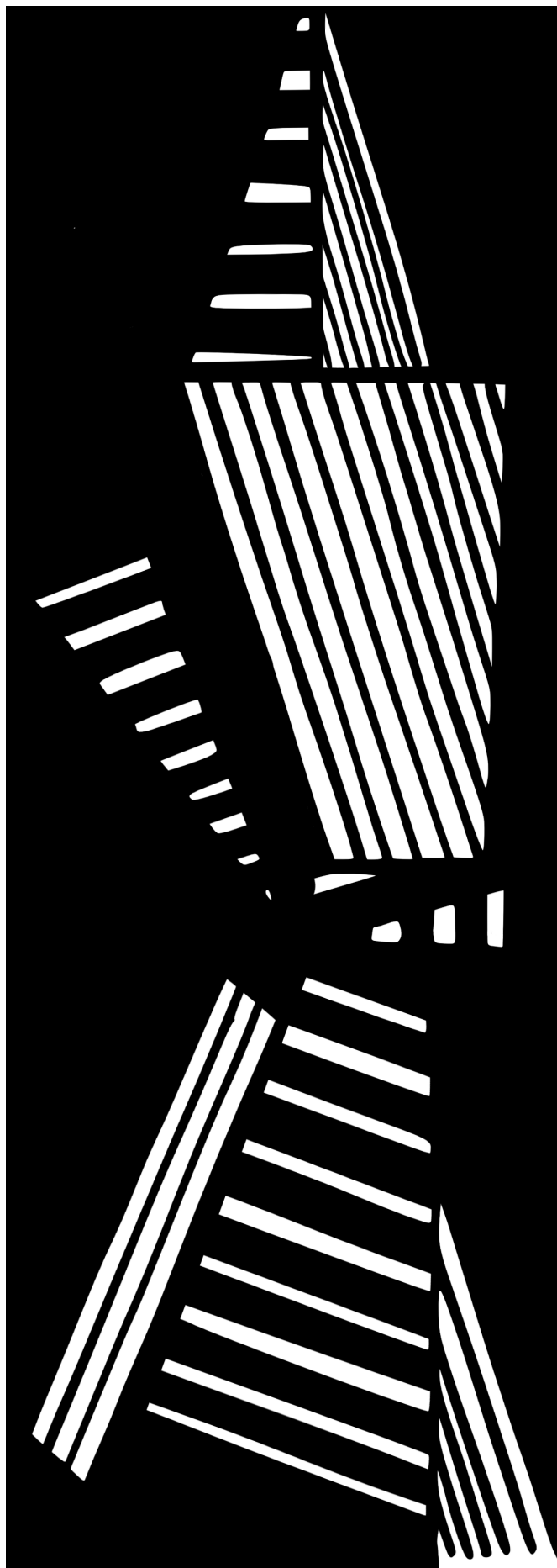

SPLAV! – Sebestředný Pravidelný Lehce Avantgardní Věstník
Vychází v Sobotce během 58. ročníku festivalu Šrámkova
Sobotka, od 29. 6. do 5. 7. 2014. Cena 15 Kč.

Vydává občanské sdružení SPLAV!, U Studánky 5, 170 00 Praha
7, IČ 26674122.

MK ČR E 15812

splav.redakce@gmail.com

úterek 3. 7. 2014

Program

9.00 sál spořitelny

**Výslovnost odsud poad' neboli ke způsobu existence
zvukové normy češtiny v rámci řečové reality**
vstup volný

13.00 Šolcův statek

Pocta panu Hrabalovi
vstup volný

16.00 Dům s pečovatelskou službou

Beseda k rozhlasové hře Žlomatka (65 minut)
vstup volný

17.30 zahrada Šrámkova domu

Autorské čtení Vilmy Kadlečkové
vstup volný

19.30 Městské divadlo

Andrzej Saramonowicz: Testosteron
vstupné 100 Kč

22.00 zahrada Šrámkova domu

České století - Je to jen Rock'n'roll (1976)
vstupné 50 Kč

Jídelníček

pizzerie Maštal

Oběd (11.00–13.00)

Hovězí vývar s nudlemi

Svíčková na smetaně, houskový knedlík, brusinkový terč
Pečené kuřecí paličky, vařený brambor, zelný salát

Večeře (17.30–19.30)

Zeleninová polévka

Smažený květák, vařený brambor, tatarská omáčka
Asijská směs s houbami, rýže

#frana_sramek

Nevim, nečet sem. – Zdeněk Ježek

#vcerejsi_splav!

Na Zrní dobrý. – Vratislav Kadlec

#splav!

Ještě jsem neviděla do sebe zahleděnější časopis. – Kateřina Veselovská

#vcerejsi_splav!

Ta [Černošova] recenze je dobře napsaná, ale jinak je úplně pitomá. – Vít Šisler

#vcerejsi_splav!

Shaga je debil. – Tomáš Tkáč

#ubytovani

U Kraciků vůbec neteče teplá voda. Nebo já jsem blbej. – René Nekuda

#vcerejsi_splav!

Ta ilustrace, to je Conchita Wurst? – Zuzana Henešová

#divadlo

Nebyl to nějaký zásadní žánr, ale pak vždycky přišly čtyři srnky. – Hynek Zlatník

#annesante

Zrní hraje vlastní písničky, což má něco do sebe. – Alex Gajdzica

#annesante

Dobrá, ale na prostitutku byla málo vyžilá. – Tereza Šmejkalová

#dnesni_splav!

A takhle by to vypadalo, kdybyste si to dělali sami. – Jakub Freywald

popis here

mě, vždyť mě zabiješ! Uf... dobrý. Tak a teď mě teda drž. Ne, už zase, nech toho, nech toho! Eh... mně je zle. Asi... budu...
 Tetička: No to je ale klásná holčička! Kuči kuči! Ty kukadla...
 Kuk! Ááá kuk! Ty máš ale faldíčky... A ty tvářičky! Pojď ke mně, ty moje dušinko... (*2x mlask - zvuk hodně oslintaného líbnutí*) Á hop! No to je ale legrace, vid'! Á hoplá! Ale... Copak...?
 Dívka: (*plačtivě*) Až vyrostu a budu umět mluvit, tak ti to vrátím! (*brekot nebo zvuk zvracení na závěr*)

Zkurvená generace

Arnošt Hašek

(*Na náměstí, uprostřed hovoru.*)

Babka 1: A ještě jsem ti chtěla říct, že jsem včera zase potkala tu sousedovic holku. Výstřih měla, div že jí, odpusť ten výraz, kozy nevypadly! Vlasy načerveno, tetování... prostě hrůza!

Babka 2: No jo, s mojí vnučkou je to zrovna tak. Chodí v takovech divnejch botách... klády nebo jak se tomu říká. Na jazyku má „prcink“ a maluje se jako, s prominutím, děvka.

Babka 1: A koukní, jak nám to náměstí rozkopali. Představ si, že by něco takovýho chtěli udělat i u nás před bytovkou?

Babka 2: No potěš pánbu, ještěže nám tam nevedou žádný silnice. Jak by to vypadalo, kdyby nám rozjezdili dlažební kostky?

(*V průběhu poslední repliky přijíždí mladý muž na kole, sesedá, jde ke stojanu, zakopne o dlažební kostku...*)

Mladý muž: Hernajs, blbá kostka.

Babka 2: Slyšela si to? Ti mladí se chovají čím dál tím hůř.

Babka 1: To mi nemusíš vyprávět. Ale víš co? Vykašli se na ně. Jsou to hovada.

Babka 2: Jo. Máš recht. Ať jdou do prdele.

Nežerte knihy!

Běla Šebestová

Dítě: Mami, já nesnáším knihomoly.

Matka: (*se smíchem*) No jasně, že je nemůžeš snášet, když nejsi slepice.

Dítě: (*zcela vážně*) Nedělej si z toho srandu. Knihomolové jsou prostě strašní! Furt sedí u těch knih a... no jak můžou něco takovýho dělat? Hrozně se jich bojím, ať toho nechají.

Matka: Ale miláčku, přece je nemůžeš omezovat, každý má nějakou svou zábavu. Někdo se zajímá o techniku, jiný prostě leží rád v knihách.

Dítě: Ty máš ráda knihomoly?

Matka: Promiň, ale teď mám skutečně moc práce na to, abych poslouchala nějaký tvoje názory.

Dítě: Tak já půjdu pryč!

Matka: Hezky zůstaň doma. Měl bys zase trochu pocvičit na klavír. Už umíš tu a moll?

Dítě: Ještě to tak!

Matka: Teď tě přece nebudou zajímat nějaký cizí čtenáři!

Dítě: Oni umí číst?

Matka: (*překvapeně*) Knihomol přece musí umět číst. Proč by u těch knih jinak seděl?

Dítě: Pojď, honem! Jeden už letí.

Matka: Cože? (*matka se jde podívat*) Aha, jo tak. Ježišmarjá! Už nám zase lezou do knihovničky. Tak pojď, motýlku...

(*matka plácá či jinak zneškodňuje moly*)

Ztráty (zatím bez nálezů)

Hledá se klíček s krátkou červenou šňůrkou. Případný nálezce nechť jej prosím donese do Městského informačního centra v Sobotce. Děkuji. Draga Zlatníková

Twitter recenze

“

Jazykové okénko & Silvie Mitlenarová

Časopis *Splav!* se profiluje jako médium, které porušuje jednu normu za druhou a nebojí se toho. I mezi námi ale existují jedinci, jimž porušování určitých norem působí nepříjemné pocity kolem žaludku a vrásky na čele. Vrásky ve tvaru interpunkčních znamének.

Co říká *Internetová jazyková příručka* třeba o uvozovkách?

„Uvozovky používáme k vyznačení přímé řeči i doslovných citátů, přesných názvů (např. knih, skladeb, článků, časopisů, spolků – z důvodu zachování zřetelnosti textu, nejsou-li vyznačeny jinak), výrazů z cizího prostředí, nespisovných výrazů, výrazů ironických, výkladů významů slov apod. Uvozovky přiléhají vždy těsně k výrazům, které ohraničují (tedy „takto“). [...] Vzhledem k tomu, že uvozovky mohou plnit různé funkce a jejich význam nemusí být vždy jednoznačný (např. není zřejmé, zda je výraz ohraničený uvozovkami citace, či ironie), je třeba jejich užití vždy pečlivě zvažovat. Také ve funkci vyznačování částí textu doporučujeme omezit užívání uvozovek, pokud lze část textu, název nebo titul vhodně vyznačit jinak (například kurzivou).“¹⁾

Zvláště druhou polovinu výběrové definice by si měl přečíst každý, kdo se chystá něco psát. Nevznikaly by totiž perly typu „Galerie K z Českého Brodu, která je zřejmě stále galerií s „nejmladším galeristou“ v republice“ či „byl vydán seznam učebnic, které byly zakázány, příp. byla v učebnicích „začerněna“ „nevhodná“ místa“. Chtěl autor prvního příkladu říct, že galerista je ve skutečnosti starší páprda? Chtěla přednášející naznačit, že úryvky byly ve skutečnosti zamodřeny? Asi ne. Šetřeme s uvozovkami, a neplatí to jen pro ty naznačené čtyřmi prsty ve vzduchu. S ironií se šetřit nemusí, nelze si ale myslet, že vtipného vzkazu mezi řádky dosáhneme jen velkorysým rozmístováním spodních „devítek“ a horních „šestek“.

V průběhu psaní článku mě šéfredaktor požádal o ozřejnění ještě jednoho interpunkčního jevu. Taky jde vlastně jen o takové mrňavé čárky, ale při bližším pohledu je každá jiná a záleží na tom: spojovníky a pomlčky. Pomlčka je ta dlouhá čárka (-), spojovník krátká (·). (Pro jejich rozlišování si můžete vytvořit mnemotechnickou pomůcku inspirovanou angličtinou: pomlčka je delší, jako je písmeno **m** širší, spojovník je kratší, jako je písmeno **n** užší). Spojovník používáme všude tam, kde se více slov nebo jejich částí spojuje do jednoho výrazu, tedy například: ra-ta-ta-ta, píšeme-li, e-mail, Rakousko-Uhersko, Guth-Jarkovský. (Kromě toho je spojovníkem i znak, kterým se dělí slova na konci řádku a kterému se ke všeobecnému zmatení lidové říká „pomlčka“ – to ale při psaní v běžném textovém editoru neřešíte a při psaní do tištěných médií to sazeč vyřeší za vás.)

Pomlčku píšeme zejména ve dvou základních případech:

- 1) Jako interpunkční znaménko ve větě, z obou stran (případně jen z jedné, pokud větu uvozuje či uzavírá) oddělené mezerami. Např: *Pomlčka může plnit podobnou funkci jako středník nebo závorka – záleží na vkusu, co použijete.*
- 2) Pro vymezení rozsahu, intervalu, trasy či vzájemného poměru dvou samostatných entit apod. – v tomto případě se zpravidla (jde-li o jednoslovné výrazy) píše bez mezer. Viz *v letech 1999–2014, strana 42–58, trať Sobotka–Libuň, zápas Jičín–Semily* a další. S mezerou po obou stranách píšeme pomlčku zpravidla tehdy, odděluje-li výrazy, které již samy mezeru obsahují, například na trase *Dolní Bousov – Kamenné Žboží*.

Příspěvek o pomlčkách a spojovnících využívá citací z interní normy časopisu *Plav*. Nakolik ji redaktoři spřízněného měsíčníku dodržují, se můžete přesvědčit na zahradě Šrámkova domu, kde visí mnoho výtisků (asi sto). A dávejte si na ty malé mrchy pozor!

¹⁾ <http://prirucka.ujc.cas.cz/?id=162>

Močení se soboteckou mytologií i jednotlivými ročníky *Splavlu* vine jako zlatá stuha. O Fráňovi Šrámkovi a jeho fixaci na městskou kašnu bylo napsáno mnohé – v roce 2011 redakce dokonce zadala rozbor vody a zjistila, že přítomnost bakterie *Escherichia coli* svědčí o poněkud jiném druhu znečištění, to však protentokrát nechme stranou. Rovněž článek o močícím Kejmarovi, kterému bych se dnes chtěl věnovat, se objevil ve *Splavlu* opakovaně: původní, cudně krátký text Jan Chromého byl přetištěn i v ročníku 2011, příznačně cele věnovaném mytologii. Nicméně zdá se mi, že jde o téma natolik zásadní, že v našem letošním seriálu je nelze opomenout.

Ačkoliv existují literárně-historické školy, které se snaží Fráňu Šrámkova popsat coby skutečnou historickou postavu, v mytologii Šrámkovy Sobotky jde především o zakládající, či snad ještě lépe stvořitelskou postavu. Spojuje v sobě protichůdné aspekty, které se v mýtech mladšího data rozpadají na jednotlivé postavy, mající již jasněji vymezený charakter.

Šrámek má v sobě jak polohu apollonského, génie nadaného básníka, jenž vládá v lukách a píše nesmrtelné verše, tak podobu temnější, dionýskou, která močila do kašny a řvala po nocích. Pochopení této dvojakosti, která tkví v samých základech Šrámkovy Sobotky, je klíčem k pochopení pověstí daleko novějších.

Připomeňme si tedy ve stručnosti, o co v báji o močícím Kejmarovi jde – tentokrát raději stručně, protože barvitější verze pověsti by možná tyto stránky neunesly a shnily by studem ihned po vytištění.

Pověst praví, že léta Páně 2007 vešel jistý pasák ovcí David Kejmar na zahradu Šrámkova domu a s výkřikem „Vy Pražáci neznáte nic jiného než trasa A, trasa B, trasa C“ nebo „A milý jako bůh ve svatostánku močím do výše a kupředu!“ – v tom se jednotlivé verze mýtu rozcházejí – svalil celý dvůr, včetně stolů a méně hbitých přihlížejících, svou močí. Země se zaplnila páchnoucím zlatem, které se mísilo s pivem z převržených kelímků, a lidé prchali zděšení a pobouření ze dvora. Kejmar poté zapózoval fotografům a s Rimbaudovými verši na rtech odešel. Pak zavlažil ještě náměstí a kašnu – zde zpozorníme – načež odběhl k rodné vsi, moče cestou v lukách.

NÁVŠTĚVNÍCI MÍSTNÍCH KONCERTŮ VÁŽNÉ HUDBY PŘI ZMÍNCE O JMÉNU KEJMAR JISTĚ ZBYSTRILI. NĚRADI BYCHOM SE DOPUSTILI STEJNÉHO OMYLU JAKO NĚKDEJŠÍ REDAKCE *SPLAVLU*, KTERÁ SVOU NEZNALOST SOBOTECKÉ MYTOLOGIE MÁLEM ZAPLATILA VĚČNÝM VYHNANSTVÍM. NENÍ TOTIŽ KEJMAR JAKO KEJMAR, KEJMAR MOČÍCÍ JE TĚMĚŘ BY SE DALO ŘÍCI PROTIKLADEM, STÍNEM KEJMARA TRUBAČE, POVZNÁŠEJÍCÍHO DUCHA POSLUCHAČŮ V MÍSTNÍM KOSTELE.

Ano – mnozí z vás jistě tuší: zatímco Kejmar Trubač je vtělením světlého aspektu stvořitelského božstva, Kejmar Močící je vtělením jeho temné stránky. Temnotu – jak tuto stránku božské osobnosti nazýváme – zde však nelze vnímat pouze negativně. Krom toho, že Kejmarovo močení je projevem vzpoury proti konvenci a normě, osvobozujícím aktem, jenž odkazuje k dávným mystériím, nesmíme opomenout, že moč je zde v doslovném i metaforickém smyslu elementem zúrodnujícím, z něhož roste nejen tráva na dvoře Šrámkova domu, ale i básnická inspirace a tvůrčí ideje, jež pak pomáhá zušlechtit a k soboteckému nebi povznést Kejmar Trubač.

Dneska jsme dál

Jana Melková

Dětská divadla jsou letos velmi vydařenou částí festivalového programu. Včerejší vystoupení souboru KLAP z Dětského divadelního studia Prahy 5 nastavenou latku udrželo. O představeních, jež jsou postavená na písničkách, si obecně myslím, že si to příliš usnadňují, zvláště jde-li o písničky tak chytlavé a léty prověřené, jako jsou ty od panů Suchého a Šlitra. Koláž

v tomto polsko-českém slovníčku byla pro mého polského známého hvězdokupa. Ideálním řešením je tedy přát Polákům tu zábavu a zvednout si náladu kamzíkem (maďarsky *terénkoza*, polsky *koza turystyczna*).

Dramatická dílna II.

Co se v dílnách urodilo

Pošta pro tebe

Jan P. Martínek

(ozve se domovní zvonek, následují kroky po linoleu a otevření dveří, tlumená akustika v bytě vs. rozléhající se na chodbě)

Muž: Dobrý den.

Poštačka: Dobrej. Mám tady něco pro paní. Ale je to obyčejnej balík, takže to můžu dát i vám.

Muž: To jste hodná, děkuju. Žena si objedнала nějaký knížky o výchově dětí.

Poštačka: No jo, je to docela těžký.

Muž: Výchova?

Poštačka: Ne, ten balík. Tady mi to podepište. *(propiska čmárá klikyhák)* Šikovnej. *(dopadnutí balíku na zem, šoupnutí po podlaze)*

Poštačka: *(zvědavě)* A co že jste přes den doma?

Muž: Hlídám malýho.

Poštačka: Ale copak? *(rádoby ustaraně)* Je nemocnej?

Muž: Ne, není, já se o něj prostě starám.

Poštačka: To jste jako na mateřský?

Muž: Ne, na rodičovský.

Poštačka: A jak je v tom rozdíl?

Muž: No třeba že nejsem matka.

Poštačka: Aha. A to ho jako i kojí... no to asi vlastně ne... ale přebalujete ho... plínky... a tak?

Muž: *(na chvíli se zamyslí a pak sarkasticky)* Ne, vždycky těch pár hodin počkám, než se žena vrátí z práce.

Poštačka: *(zcela vážně)* Jo takhle. Tak to se dá, ne?

Muž: Jo, to se dá. Tak nashle.

Poštačka: Mějte se.

(zavření dveří, pár kroků do jiné místnosti)

Muž: *(o poznání nadšeněji, lehce žvatlavě)* Už jsem tady. Tak co, dopáame tu mrkvičku?

(vykřik vzteklého dítěte následovaný rozbitím misky o podlahu, další řev, házení kuchyňských předmětů na podlahu, mužův rezignovaný povzdech)

Muž: No jo, no, hlavně že mamince přišly ty knížky.

Dušinka

Anna Rauschová

V parku.

Dívka: Prosim tě, hlavně se nepitvoř... No nezářej na mě tak zblízka, nic nevidím. Nešahej na mě těma tlustýma prstama! A žádný objímání a... fuj! Ble! Žádný pusinkování! Ježiši, ty slintáš... Ne - ne - ne - ne - ááá! Kam mě to hážeš! Pomoc, chyt

lování ani v nejmenším nemíní zdržovat zjišťováním, zdali to, čemu se tak řehtáme, má s maďarštinou vůbec něco společného. Patrně tušíme, že *neseeremed turbo agresor* nebude skutečný maďarský výraz pro sršně, ani *kuleváloš* pro funkcionáře, ale přesto – neponouká nás ke smíchu přece jenom nějaké docela maličké „co když vážně“? A vůbec, aťsi třeba nic z toho není pravda; maďarština je divná a je legrační a k podobným hrátkám zkrátka ponouká – čeština by se takovou obětí stát nemohla. Nebo mohla?

Drevni kocur. Poznáváte v tom veverku? A v *Elektronickém mordulcovi* Terminátora? Mnoho Poláků by řeklo, že byste měli – tahle „čeština“ je jim totiž vítaným zdrojem obveselení, tak jako maďarština nám. Na internetu jsou snadno k nalezení stránky, kde kdosi češtinu hájí a uvádí tyto a podobné „překlady“ na pravou míru, což je nejspolehlivějším důkazem toho, že jsou mezi lidmi rozšířené. Náš lebkku třímající Hamlet se táže: „Bytka abo ne bytka? To je zapytka!“; a kdo dává před Shakespearem přednost opeře, pro toho je tu Mozartova *Zahlastana fífulka*. Zaskočí-li někoho po cestě za kulturou dešť, je radno vytáhnout *szmaticku na paticku* (totiž deštník), aby dotyčný nedoběhl na místo promočený a netvářil se kysele jako *stylizovaný uhorek*.

Pokud teď někoho přepadá touha tohle prznění češtiny Polákům oplatit, ať je bez obav – už oplácíme. Ne že bych to poctivě studovala, ale mám silné pochybnosti o tom, že by Poláci ježka skutečně nazývali *kaktus pochodowy*, rychlík *szalena maszina* a tchyni *baba przebyteczna*. I když kdo ví – *samochód* coby označení pro automobil taky nezní dvakrát pravděpodobně, stejně jako spojení *kosz na psie odchody*, kterých člověk v polských městech potká desítky.

Uzavřu tuhle přehlídku legračních výmyslů malým varováním. Není radno bránit češtinu příliš divoce v domněni, že všechno, čemu se Poláci smějí, je výplodem jejich škodolibé fantazie. Jednou z nejzábavnějších položek

zpěvu, recitace a drobných, ale nápaditých scén a choreografií (svatební fotografie, práce s klobouky) však nepůsobí lacině. Navzdory absenci příběhu má pásmo určitý vývoj: ukazuje dospívání „dětí velkoměsta“, jak ostatně zní alternativní název inscenace. Od dnů, kdy po návratu ze školy chodí panu Beránkovi se džbánkem pro pivo nebo s partou sprejovat, přes první lásky až k utváření společenských, ba politických názorů. V závěru se symbolicky cinká klíči – premiéra představení byla 17. 11. 2013 –, nejde však o patetickou moralitu. Představení nenudí, překvapuje, zapojuje diváky. Jen jedna věc mi neseděla: verše o svlékání a postelovém spojení z úst ledva zletilých herců. Není na to nějaký paragraf?

Ohlédnutí za rozhlasovými besedami

Jana Melková

Co všechno jsou slušní lidé schopní udělat pro peníze? Tuto otázku si klade hororová komedie Petra Pýchy a Jaroslava Rudiše *Lidojedi*. První z autorů a režisér Aleš Vrzák rozmlovali v úterý odpoledne s Jakubem Kamberským o překračování normy lidskosti, která nedovolila postavám rozhlasové hry dovršit jejich podnikatelský záměr, ani autorům dovést naznačené rozuzlení k jednoznačně dopovězenému konci. V debatě o tvorbě tandemové i sólové či o hledání námětů zazněly ukázky z dalších her dvojice Pýcha–Rudiš (*Léto v Laponsku*, *Salcburský guláš*) nebo z Pýchovy sólové *Benzíny Dehtov*, režírované rovněž Vrzákem. Z technických důvodů bohužel setkání nezavršila plánovaná předpremiéra nové inscenace *Malá ryba*, na které spolu oba hosté opět pracovali a která je prvním představitelem nového žánru „dramaloci“.

Tedy dramatu s geniemi loci, kde místo děje není pouhou kulisou, ale hraje v příběhu důležitou roli. I tak jsme úspěšně přetekli do autorského čtení. Sedmnáctiminutovou *Malou rybu*, odehrávající se během filmového festivalu v Karlových Varech, si můžete naladit na Vltavě zítra v 9.30.

Včerejší beseda patřila Danielu Moravcovi, jehož dokument *Occupy Prague* zaznamenal v roce 2012 dění ve stanovém městě stejnojmenného protestního hnutí. Sám autor jej v reakci na názor z publika shrnul slovy: „Dlouhé a od ničeho k ničemu. Přesně tak to mělo být.“ Možná to byl důvod, proč se na besedě sešla jen hrstka zájemců. Diskuse nad tématem pokusů o společenskou změnu se brzy přeměnila v debatu o rozhlasovém dokumentu jako takovém (stručný historický exkurs Jakuba Kamberského), o limitech jeho tvůrců či o žánrových přesazích. Ani tentokrát nechyběly ukázky: z *Prahy noční*, *policejní*, v níž Zdeněk Bouček zachytil noční službu policejní hlídky, z dokudramatu *Řidič vozu smrti*, odvysílaného zde v sobotu, a nakonec z Moravcova dokumentu *Než se setmí* o lidech trpících Alzheimerovou chorobou.

Strážlivě

Rozhovor & Zuzana Prokopová

Včera se k večeru v zahradě Šrámkova domu shromáždilo až překvapivé množství lidí. Nalákalo je tam autorské čtení lékaře Jana Trachty, který ve své knize *Tichý dech – Zápisky českého lékaře z Afriky a Haiti* popisuje své zkušenosti ze tří zahraničních misí, kterých se (mezi mnoha jinými) v rámci organizace Lékaři bez hranic zúčastnil; a udělali dobře, že se nalákat nechali. V diskusi moderované Richardem Klíčníkem hovořil doktor Trachta obsáhle a otevřeně o tom, jak se lékařům pracuje na místech postižených přírodní katastrofou nebo válečným konfliktem; a zcela v souladu s jeho prostým, silně působivým projevem byly i čtené ukázky. Po skončení četby i diskusi se Jan Trachta laskavě nechal polapit a odpověděl mi na tři otázky týkající se, jak se na Šrámkovu Sobotku sluší, především literatury.

Jan Trachta

Zaměřoval jste se při psaní i na výběr takových stylistických prostředků, které by napomohly textu zapůsobit na čtenáře?

To ne. Nějakou stylistickou intenci jsem měl, ale nechtěl jsem čtenáře šokovat, působit na jeho city; to je podle mě špatnej koncept, manipulace se čtenářem. Dobrej text nějakou reakci samozřejmě vyvolá (to nemluvím o své knize, ale o knihách, který jsem čet), pokud možno silnou reakci, ale u každého jinou a na jinejch místech, každej si v tom může najít svoje.

Já jsem k tomu textu přistupoval tak, že jsem chtěl, aby to mělo spád. Aby to bylo dynamický, ne utahaný a ucamraný, a taky ne moc sebestředný. Aby to popisovalo ty věci střízlivě, protože ve střízlivosti je největší síla, já jsem to takyťak střízlivě prožil. Nejsem žádnej literát, ale viděl jsem a chápu, že ve střízlivých situacích je největší síla, tak je to i při prožívání v tom terénu. Není nejsilnější to, že bouchne granát blízko nemocnice a všichni máme staženey zadek, ale to, že tam přijde nějaká matka, která přinese svoji sedmiletou dceru, která je rozstřílená, a ona ji jenom položí smutně na postel. A neříká nic. To je úplně jednoduchá scéna, jedna z mnoha tam, ale má obrovskou sílu, pokud má člověk energii a čas se nad tím pozastavit a zamyslet. A to já jsem právě dělal, zastavoval jsem se a zamýšlel nad těma situacema, který mi uvízly v hlavě.

Ale znova – myslím si, že není dobrý ani pro někoho, kdo píše beletrii, a priori se snažit zasáhnout čtenáře. Má jít o tu věc, o který se píše, tu se má ten člověk snažit postihnout, ať už je to příběh nebo něco poeticky laděnýho nebo takovýhle reportážní vyprávění, kterým je ta moje knížka. A priori podojit čtenáře – to dělá harlekýn, ten chce vyždímat co nejvíc lacinějš emocií. Ale dobře napsanej text ty emoce vzbudí i bez toho. Tam jde o formu; a moje forma byla napsat to jako střízlivou, dynamickou reportáž.

je blahoslaven, je pryč, chytil opici, břede vínem, zmokl pod střechou, zmokl ano nepršelo, promokl, umoklý od vína, vínem přeplněný, vínem naplněný, vínem přemožený, vínem obtížený, vína plný, nahnul si, přihnul si, nahlédl hluboko do sklenice (do džbánku, do korbele), přebíral se pitím, přepil se vínem, motá se pitím, potácí se, vrávorá, nemůže na nohou stát, rozešlo jej víno, víno mu hlavu zbilo, vidí dvě slunce, nalíval, dolíval, štědře pil, přílišně pil, až do dna vyvážil konvici, s kvasnicemi vyžral, velikou sklenici vysušil, hrubě žral, nalil do sebe, hluché trůny dělal, hlavu pitím podebral, hlavu pitím podkouřil, pil až se mu hlava točí, pil až do závratu.

Náš doplnění (81): je na plech, je na hadry, je na šrot, je státej, je na sračku, je společensky unaven, je na káry, je vyndanej, vyndal se, upravil se, má ji jak vidle, je na kaši, je pod obraz, je pod parou, má ji jak z praku, je pod vlivem, je na prach, nabumbal se, zřídil se, je zkárovaney, zrubal se, dal si do nosu, dal si do trumpety, naložil se do lihu, je zkalenej, má virózu, má nakoupeno, je nadrátovaney, pil jak Dán, pil jak duha, voddělal se, zmastil se, zmasil se, vylil se, zlil se, kulturně se upravil, roztočil to, je nalitej jak motyka, je jako dělo, zlinkoval se, nadejchal by, není ve své kůži, vykalil se, má kocoura za krkem, požil, nacamral se, je na mrdky, zmrdal se, lil panáky, nasával jak houba, je nasosanej, přehnal to, má hladinku, ožral si držku, je obilí, je kantare, je nadranej, je ovíněn, vidí dvakrát, je vykašený, dojebal se, zrušil se, je nachcanej, zkouloval se, líznul se, vychlastal se z podoby, vypil si hlavu, vylil si hlavu, panákoval, nalámal se, ožral se jak doga, votočil panáky, zachlastal, má vymatláno, popil, vypálil červa, dal si do druhý nohy, dodržel pitný režim, je nažbrundaný, je zlitý jak brok, byl v okýnku.

Celkově tedy máme 168 výrazů a systematické Němce tak po letech konečně porážíme. Až si příště půjdete dát sklenku, dejte si jednu navíc na Josefa Jungmanna!

Za hranicemi

Zuzana Prokopová

„Víš, jak se řekne maďarsky včela?“ „Jak?“ „Seremed.“ „To je dobrý!“ „A důchodce?“ „Nevim.“ „Uštvánléty.“ „Ježiš, to je divnej jazyk, fakt!“

Kdo se nikdy nezúčastnil podobné konverzace, má buď to štěstí, že chodívá na zahradu s lidmi, kterým nikdy nedojdou sofistikovanější náměty k hovoru, nebo je to hungarista bez smyslu pro humor. Podobných „překladů“ koluje mezi Čechy tolik, že by se z nich dal sestavit slovník (což už také pravděpodobně někdo udělal), přičemž se to ko-

Adam Hošek je jedním z účastníků tvůrčí dílny Jaromíra Týpky. Věnuje se poezii a je přímo ze Sobotky. Níže otištěná báseň však z této dílny nepochází. Napsal ji již dříve, čímž přispěl dalším dílkem do pestré mozaiky soboteckých básníků.

Ve tmě
tam.
tam to je.
krok za stínem
chuti kakaa
lapeňho na rtu
krok za chutí
stínu tmy
za místem
kam dopadlo
odfouknuté přání
s řasou
kousek kousek.
tam.
tam za spleť
trnů trnek
za střikancem barev
černých
tam tam to je
tam za tou černí střikanců
za roštím
jež natahuje strach
za bolestí
za časem
je konec.
a hned za ním
to je.
to.
Já.

Pijme pro Jungmanna

Ondřej Šmejkal

Na včerejším pozdně dopoledním čtení ve spořitelně nám Jan Táborský představil své *Jazykové zajímavosti* – soubor střípků, perliček, drobných postřehů a zamyšlení, kterými pravidelně plní stejnojmenný facebookový profil. Mezi všemi zmíněnými zajímavostmi se našla jedna, která nás v redakci hluboce zasáhla.

Šlo o jazykovou porážku, kterou utrpěl Josef Jungmann. V roce 1845 se pokusil sesbírat co nejvíce českých výrazů pro stav opilosti. Inspirací mu byla obdobná studie německá, ve které G. C. Lichtenberg vypsál celkem 158 takových označení. Jungmann, který sám sebe popsal jako „člověka v mokré čtvrti nebývajícího“ dosáhl ve své snaze pouze čísla 87. „Němci jsou národ systematický,“ glosoval tuto situaci. (Více informací k tomuto nezvyklému souboji si můžete přečíst na <http://nase-rec.ujc.cas.cz/archiv.php?art=3555>.)

Přiznejme si to – kdykoli trpí Josef Jungmann, trpíme my s ním. Proto jsme se v redakci rozhodli jeho seznam rozšířit a překonat tak kýženou německou metu. Níže uvádíme nejdříve původní seznam Jungmannův a v dalším odstavci naše doplnění. Výrazem „zlitý jak brok“ nám ve svém odpoledním čtení přispěl i další host festivalu Jan Trachta.

Jungmannův původní seznam (87): jest napilý, napitý, podnapilý, podnapitý, opilý, opitý, upilý, upitý, zpilý, zpitý, podpilý, podpitý, opojený, dobře napojený, ožralý, užralý, ochmelený, zchmelený, zmáčený (u víně atd.), zmáchaný, zbryndaný, zdrhnutý, chycený, střelený, trklý, natrklý, ochlastaný, na mol opilý, jak noc zpitý, na žmoch zpilý, má špičku, má opici, má rouš (lépe s Poláky a Rusy: má šum), má klín v hlavě, má dost, má macha, má mucu, má muček, má houbici, má pivku, má v hlavě, má těžkou hlavu, má hlavu pod vichem, má nabito, jest hotov, je pod stolem, je zpilý do němoty,

Jaké postavení má podle vás v umělecké tvorbě krása? Spatrujete po tom, co jste zažil (a viděl lidi, kteří prožili ještě horší věci) smysl v umění, jehož cílem by bylo zkrátka jen stvořit něco krásného?

Samozřejmě že ano. V tom jsou kořeny celý evropský civilizace, Řekové měli jako nejvyšší ideál dobro a krásu. Samozřejmě že má cenu pořád nějak krásu zachycovat a dělá to celý umění. Nebo... dobře: Podle mě umění zachycuje i pravdu, snaží se vyhmátnout a pravdivě zachytit, co se děje kolem a v lidech; a některý typ umění se to snaží udělat tak, aby i v tom životě, který je často mizernej a plnej utrpení, zazněl ten vyšší rozměr, a to je ta krása mimochodem. Ale je podstatný, aby člověk nešel primárně za takovými cíli, jako je právě ta krása. Nebo štěstí. Nebo dojetí čtenáře. Každý dobrý text jde podle mě primárně po něčem jiném, krása se dostavuje mimochodem, jako takovej vedlejší produkt; a dostaví se právě proto, že to není prvoplánová krása servírovaná na podnose, to by byl potom kýč. Je to vylíčení situace, která se nakonec jeví jako krásná. Ale člověk ji nemůže líčit jako krásnou, musí ji popisovat tak, aby to mělo hlavu a patu a odráželo se v tom, co člověk prožívá a prožil; ať je to fikce, nebo reportáž. Dolehne-li z té líčený situace na čtenáře i krása, tak je to dobře, ale je to jen takovej vedlejší produkt. Protože když se člověk snaží jít za krásou, štěstím a takovými věcmi primárně, tak je bude míjet, to jsou věci, co se dostavují spíš jako odměna za hledání pravdy, pravdivého obrazu světa.

A co vaše čtenářská zkušenost s literaturou? Existují autoři, kteří jsou vám blízcí a byli pro vás něčím inspirativní?

Když člověk něco píše, musí si být vědom svých limitů, toho, na co nemá. Na což já si myslím, že nemám (teda pravděpodobně, možná to jednou zkusím): na fikci, na to, abych se ponořil do fiktivního světa a rozjel tam **ty postavy a prostředí natolik, aby to byl věrohodnej obraz života. Já vycházím z toho, co jsem prožil; o tom mluvím, třeba snad s určitou empatií k druhým lidem, ale na to, abych je vytvořil, na to nemám. Takže můj styl je takovej reportážní a střízlivej, a v tom je mi blízký třeba Hemingway, který psal taky často takhle – na základě toho, co prožil, vystavěl příběhy a psal střízlivým jazykem, jednoduchý, holý věty, často dynamický, a není to květnatý, není to moc ukecaný.**

Mně vadí na současný český literatuře, kterou v rámci svých možností aspoň nějak povrchně sleduju, takový to intelektuální preludování, hraní si jenom s jazykem, s formou, kdy ty lidi nemaj o čem psát. A to nemaj, protože nejsou v žádný krizi, tahle společnost prostě v žádný krizi není, není tady válka nebo hladomor nebo nějakéj historický přerod, což vždycky lidi nutí, aby psali intenzivně, aby přemýšleli intenzivně, aby přemýšleli, co je podstatný a co ne, a to se snažili nacpat do té knížky. Tahle doba je bohudík vyrovnaná a stabilní, proto je těžký pro lidi, kteří se živí nebo chtějí žít psaním, psát o důležitých věcech – protože oni je necejtěj, neprožili je. A vymějšlej si blbosti a chtěj bejt zajímavý, což je zhoubu všeho umění, to je zas ta prvoplánovost, a to nefunguje, to je blbý a trapný a prázdný. Takže já mám rád starý řemeslný autory, jako je Stefan Zweig, Hemingway; ti si něco prožili a snažili se s tím vyrovnat, a psali to střízlivým, stručným jazykem. A vadí mi ta část současný český prózy, a bohužel je jí hodně, která jenom intelektuálně preluduje, honí si triko s formou, jak je kdo nápaditej, jak je jazykově vyspělejší... To samozřejmě je podstatný pro každého spisovatele, ale když nemá o čem psát a neumí to poskládat tak, aby to bylo věrohodný, pravdivý a silný, tak je to pak stejně plytký.

Srnka ti pomůže, trápíš-li se

Recenze & Zdeněk Ježek

Je normou, aby divadelní představení dávalo smysl? Aby si divák na konci řekl „jasně, o tohle jim šlo“ a spokojeně odešel domů? Asi ano. Kdyby umění nedávalo aspoň trochu smysl, dost možná už by na světě nebylo, protože by to nikoho nezajímalo. O to větší radost pak ale mám z toho, když někdy natrefím na hru, která moc smysl nedává.

Včerejší jednoaktové představení *Srnky* vypadalo při čtení popisu na plakátě zcela standardně. Čtyři muži, každý z nich má problém – tak by klidně mohla začínat další epizoda *Ordinace v růžové zahradě*. Zcela zaplněná Solnice se tedy dost možná těšila na nějakou tu vztahovku o mužích, kteří mají problém.

Už jen představení těchto problémů bylo neobvyklou hříčkou, jakoby z říše divů. Posudte sami – dirigent s klapajícími umělými víčky, muž, který po sněžení hliníkové vidličky přilíš rychle vyrostl a teď má závrat z vlastní výšky... Autorova fantazie mě několikrát příjemně překvapila, to jsem ale vůbec netušil, co ještě přijde. Krátká, pouze padesátiminutová hra totiž skončila v podstatě naráz. Když se všichni čtyři muži, kteří měli problém, setkali náhodou v jednom bytě, přišly za nimi čtyři kouzelné srnky, splnily každému jedno přání a pohádky byl konec.

Normu normálnosti rušilo představení promyšleně – první splněné přání bylo zcela předvídatelné a obvyklé, až ta další sklouzla ke vskutku surreálně-postmoderní avantgardnosti. Jednoduše řečeno, byl to úlet. Představte si, že vcelku realisticky se rozvíjející příběh skončí láskou nesmělého muže k srnce – nic víc si už nelze ani přát.

Jen jediná věc mi trochu kazila dobrou náladu. Proč se i na festivalu češtiny všichni nejvíce smějí, když herec se spikleneckým úsměvem řekne slovo piča?

Z koncertu Annešanté

Sobotka básnická

Jiří Feryna

popis here

Srny na půl cesty

Recenze & Václav Kadlec

Včerejší *Srny* v Solnici bych označil jako docela dobrou zájezdovku – a pokud vezmeme v potaz, že šlo o ochotnické divadlo, snad bychom mohli hercům odpustit i občas lehce ochotnické výkony. Mnohé z profesionálních divadel koneckonců působí daleko ochotničtěji. Nicméně i volba látky je odpovědností souboru, a často i neherci s nulovou výpravou mohou připravit dobré představení, pokud dobře odhadnou své

s vševědoucím telepatem

Autorské čtení & Vilma Kadlečková

Už jako dítě se snažil, aby se to nikdy nikdo nedověděl. Nesvěřil se ani Sofii, i když ji měl rád. Slzám dával průchod výhradně za účesně pevnou hradbou zamčených dveří koupelny, protože si naivně myslel, že takové soukromí stačí. Sofie tu teď měla docela jinou vanu, vířivou, obloženou holografickými dlaždicemi se simulací mořských vln. To bylo jistě velmi příhodné – vzhledem k tomu, že Aš šád se teď nachází asi dva metry od ní; na okraji této vany už totiž on jaktěživ nebrečel. *Třeba se povedlo vysekat odsud současně se starou vanou i veškeré staré informace, říkal si, a odvézt je na skládku za město; takže tam teď sedím také já, zakletý v podobě hologramu z informačního pole, a truchlím a truchlím na věky věkův.* Otřásl se. Divoce jím zalomcovala touha zase jednou po letech udělat přesně totéž. Zamknout se v koupelně. Brečet. A zajít dál než tehdy.

Podřezat si žíly.

Zmizet ze světa.

Byl to jen přiměřeně krátký okamžik. Konkrétně těch asi patnáct vteřin, než Lucas přešel po galerii s kovovým zábradlím, táhnoucí se po obvodu haly, od dveří pokoje k vrcholku schodiště. V těch místech konečně usoudil, že tohle už ve svém věku nemá zapotřebí. Aš šád coby slídlil je veskrze nechutný a jeho vlezlá zvídavost ho vyrazuje z jakékoliv slušné společnosti, takže nemá smysl se jeho neomaleností a invektivami dále zabývat. Pochopitelně, že je to nepříjemné; i vševědoucnost boží je k vzteku, natožpak vševědoucnost osoby, která ho s takovou vervou kritizuje; ale na světě jsou zkrátka věci, se kterými člověk nic nenadělá. Lucas se ušklíbl, své roztřesené ruce vrazil do kapes a seběhl do přízemí.

Zvládl to natolik rychle, že na chvíli dokonce setřásl i přízrak svého otce.

Více na: <http://mycelium.argenite.org/>

možnosti.

Smy Tomáše Svobody nějakým záhadným způsobem získaly třetí místo v dramatické soutěži cen Alfréda Radoka. Ve středu hry stojí čtveřice zoufalců – jeden z nich je sužován klapotem vlastních protetických očních víček, druhý moc rychle vyrostl a chodí v předklonu, aby netrpěl závratí, třetí rozvíjí sexuální fantazie o tom, kterak trestá ženy za daňové nedoplatky, a pořád brečí – později je ještě doplní výstřední (jak jinak) vynálezce. To by byl krásný základ pro bizarní grotesku, kdyby to nakonec nebylo skoro všechno.

popis here

Autorovi nelze upřít řadu vtipných nápadů, ale hra jako celek působí, jako by zůstala někde v půlce cesty, a při vši zdánlivé absurditě a podivnosti je vlastně docela s podivem, jak moc je doslovná. Stojí-li na pódiu ubrečený naháč a říká dirigentovi s plastovými víčky a podivně pokroucenému skrčkovi „Nejste divní?“, proč tito v následující replice ještě musejí upozorňovat na naháčovu vlastní podivnost? Pro případ, že by to divák nepochopil?

Tato doslovnost zabíjí i jinak velmi vtipný nápad se srnkami náhle přišedšími téměř v závěru. Nikde žádné tajemství, žádná záhada – vlastně mě ani nezajímá, odkud a jak přišly, protože postavy a děje jako by vůbec nepokračovaly za půdorys jeviště. Nemluvím teď o psychologii postav – tu bych v podobně laděné bizarní komedii ani nevyžadoval –, má-li mě však zaujmout nějaké umělecké dílo, musím mít pocit, že to, co vidím, není vše, co je v dílu obsaženo. A mám-li se smát, nesmí na mě vypravěč pomrkat.

Autor hry a po něm i její inscenátoři si patrně v jednu chvíli řekli – to už jde hrát, to stačí, víc se nemusíme snažit. Někdo se směje, tak to nejspíš bude vtipné. Ano, hrát to jde, ale bizarní a absurdní je inscenace jen tak akorát, aby *neurazila konzervativní publikum, podobně jak ona* háč, který si celou dobu drží před přirozením ruce či šálu. Jak jsem poznal z reakcí, pro usedlejší část diváctva bylo i tohle až až, ale chci snad příliš, když od herců žádám, aby šli do své role naplno, bez ohledu na to, zda jde o drama či komedii?

Smy beze sporu obsahují několik vtipných okamžiků, ale opravdu překvapen – a vtip s překvapením souvisí velmi úzce – jsem byl jen dvakrát. Když na jeviště vešly srny a když jsem čekal, že je přestávka, ale herci se přišli klanět.

popis here

Biologická zbraň namířená na Sobotku !!!

Epidemiologické hlášení od Radima Kučery & Silvie Miltenerové

V Sobotce vypukla epidemie neštovic. Možným zdrojem nákazy i příčinou jejího rychlého přenosu se zdá být kašna na náměstí, kam včera nořili ruce všichni účastníci závodu lodiček. Pokud jste se v dětství neúčastnili neštovicových mejdanů, vyhýbejte se bližšímu kontaktu se šrámkovci a každý červený pupínek pečlivě zdokumentujte. Vaše fotky rádi využijeme pro analýzu konkrétního neštovicového kmene. Co když se z indického pralesa vynořil virus neštovic pravých? Prodělal neštovice Frňa? Kolik pupínků na decimetr čtvereční je ještě norma? Sledujte epidemiologickou rubriku v časopise *Splav!*

Axolotl

Nikoli hejt & Jiří Feryna

Axolotl má groteskní vzhled. Ve stádiu pulce má hlavu, na které jsou oči, dva otvory pro nádech vzdušného kyslíku, tlama, keříčkovité žábry, tělo, ocas s kožním lemem, dva páry končetin, kloaku. Na předních končetinách má čtyři prsty, na zadních jich má pět. Pokud má černé konečky prstů, znamená to, že je připraven k rozmnožování.

Witold Gombrowicz, Pavel Eisner, Bohumil Doležal či Roman Jakobson jistě nejsou v literárních kruzích jmény neznámými. Co si s nimi ale má počít člověk literární teorií a kritikou nedotčený? V tvůrčí poetické dílně Jaromíra Typlta jsou texty zmíněných pánů jedním z předpokladů úspěšné spolupráce. Samozřejmě nejsou předpokladem jediným. Co se ve škole v učebně č. 6 tedy vlastně děje?

Zjednodušeně: sahá se slovu, respektive textu, do vnitřnosti. V praxi to vypadá tak, že účastníci zkoumají např. zvukovou stránku třeba i jen hlásek, učí se v básních číst a reflektovat je

(píší tzv. antibásně, kde naprosto převrací obsah originálu), naprosto běžnou záležitostí je též

„zhudebnění“ vypracovaných textů – Typlt u kytary a v hlavní roli autor, přizpůsobující svůj projev doprovodu.

A všelijakých dalších směrů, jimiž se práce ubírá, je nepočítaně. Text se tedy nachází v ideální pozici: je nahlížen z velkého množství perspektiv, což poskytuje další prostor pro jeho rozvoj. A o rozvoj, resp. o vývoj, zde jde především.

Axolotl se v okamžiku dosažení dospělosti změní v úplně jiného tvora.

S Jaromírem Typltem

nejen o amatérském psaní

Radim Kučera: Já jsem nic neviděl. (*později iniciativně osloví tazatele s dovětkem*) Můžu to ještě redefinovat? Rum, v závorce Bousov.

Mikuláš Bryan: Ježíš, to je ale blbá anketa.

Kateřina Veselovská: Nejvíc? A musím říct jednu věc? Já jsem spokojená letos celkově. Nemám žádné propadák. Aha, ty nemáš diktafon? Jsem nadšená z přednášek, jsou dobře vybrané a k tématu.

Kateřina Fáberová Slušná: Zatím? Asi Zrní. (*později iniciativně osloví tazatele s dovětkem*) A připiš tam i Honzu Trachtu.

Helena Ježková: A jenom jednu? Mně se líbilo zahájení, mně se líbil Kryl, mně se líbilo zahájení výstavy u nás, v pondělí to Čechensko, to podtrhni prosimtě, a Raunerová. Mně se líbilo všechno, co jsem viděla, ale něco jsem neviděla.

Hana Hlaváčková: Zatím nejvíc? Z toho, co jsem viděla, to byla výstava – vernisáž na Šolcárně.

Jana Svobodová: Kryl.

Olga Kučerová: Ježíš, já přemýšlím, na jakým programu jsem vůbec byla. Na programu, na kterém jsem byla... mám to v mlze.

Lada Blažejová: Hm, hm, počkej, no to je těžký. No asi včera Zrní.

Michaela Otterová: Já jsem byla asi na jednom, na dvou, počkej, ty píšeš všechno, co řeknu? Aha. Já jsem byla na tom divadle čechenským, to se mi nelíbilo, pak jsem byla na Fantasii, to se mi líbilo, no a dílna se mi líbí.

Marie Sekerová: Asi to divadlo, to *Maršo vorijla*. Ale celkově jsem spokojená. Až na tu kapelu. Víte, jsme jedinej festival tohoto typu, škoda večera, kterej by se hodil víc na nějaký literární pořad.

Anna Buchalová: Závody lodiček v kašně.

Jde samozřejmě o nepříliš velký vzorek, přičemž reakce mohly být ovlivněny mnoha faktory, např. pohlavím tazatele a tím, zda jej respondenti osobně znají. Lze nicméně vysledovat několik hlavních odlišností. Přestože dotazování probíhalo během bodu programu, případně těsně před ním nebo po něm, mužští respondenti opakovaně uvádějí, že „nic neviděli“. Mnohé ženy oproti tomu zjevně trýzní skutečnost, že mají vybrat pouze jeden bod programu, a snaží se o co nejuplněnější a nejpřesnější odpověď. Shodně se závěry Müllerové ve své odpovědi častěji přebírají část formulace otázky a častěji se obracejí na tazatele s doplňujícími dotazy. Tato ženská snaha co nejlépe splnit zadání se odráží i v celkové statistice: zatímco deset mužských respondentů celkem zmínilo deset bodů programu či přidružených aktivit, deset ženských respondentek jich celkem zmínilo sedmnáct. Tato disproporce může souviset s rodinnou situací účastníků: jak tazatelé ochotně vysvětlila jedna z respondentek, muži jsou ve chvílích volna (tj. když se nemusejí starat o děti) tak vyčerpáni, že již nejdou na kulturní program, ale zvládají pouze sedět na zahradě – což ostatně potvrzuje i jedna z mužských odpovědí.

Jak je patrné ze závěrečné ukázky, zajímavá situace nastává ve chvíli, kdy respondenti nejsou izolováni a tvoří smíšený mužsko-ženský kolektiv. V těchto případech zřejmě první respondent bez ohledu na pohlaví podvědomě přejímá ženskou roli a cítí potřebu dotaz upřesnit či zopakovat, zatímco další respondenti se v komunikační situaci naopak již orientují a mohou odpovědět stručně po mužském vzoru, přičemž vlastní obsah všech odpovědí je již typický pro dané pohlaví.

Tazatel: Co se vám zatím na programu líbilo nejvíc?

Libor Vacek: Jéžíš. Co se mi líbilo na programu nejvíc. Já nevím, já jsem toho moc neviděl. Schmitzer se mi líbil.

Hana Kofránková: Čechenky.

A jaké je správné řešení, pokud jde o autora tohoto textu? Je jím žena (Tereza Šmejkalová).

Mycelium: úryvek o Lucasových potížích

jsem vnímal, že to pro poezii znamená obrovský otevřený prostor. Podobně mě ovšem přitahovala poezie v neobvyklé grafické podobě, třeba v různých výtvarných bibliofilích, projekcích, nebo dokonce v prostorových instalacích, jaké u nás vytváří například Jiří Valoch. Nikdy to u mě ovšem nebylo spojené s naivním avantgardistickým pocitem, že klasická poezie se vyčerpala a je třeba hledat pro ni něco jako „nové trhy“. Moje pojetí všech výbojů, které nám dnes až nespravedlivě usnadňují digitální technologie, je vlastně dost tradicionalistické: děláme totéž, o co se snažili básníci dávno dávno před námi. A to nejlepší, na co snad přijdeme, bylo pravděpodobně známo už v pravěku.

Genderlekty na Sobotce

Terénní výzkum &X

Tento článek je dílem účastníka včerejší dílny Jazykové zámavosti Jana Táborského. Je psán v mužském rodě, ale jeho autorem může být i žena. V dílně jsme diskutovali mimo jiné právě nad podobně upravenými díly – a jako my si tedy i vy můžete vyzkoušet, zda to dokážete z textu odhadnout.

Hlavním tématem dílny byla sociolingvistika, a to zejména rozdíly v jazykovém projevu mužů a žen. Lektor nás upozornil na článek *Opakování a syntaktický paralelismus v rozhovorech s muži a ženami v jednom z druhů institucionální komunikace* od O. Müllerové, který je dostupný na webu časopisu *Naše řeč*. Autorka zde rozebírá charakteristické reakce, komunikační strategie a strukturu replik mužských a ženských respondentů, kterým byly pokládány (v rámci zcela jiné studie) otázky týkající se jejich názorů na rychlé ekonomické a politické změny po roce 1989. Její závěry si můžete snadno dohledat sami; mě ovšem zaujal samotný princip tohoto výzkumu a otázka, zda by bylo možné podobným způsobem vysledovat nějaké rozdíly také mezi účastníky a účastnicemi Šrámkovy Sobotky.

Jako spouštěč, který měl respondenty (pro jednoduchost budu používat toto generické maskulinum) podnítit k projevení jejich genderových odlišností, byla zvolena otázka *Co se vám zatím na programu líbilo nejvíce?* Již na samém začátku terénního výzkumu se vyjevil závažný metodický problém: vysoká obtížnost získávání izolovaných respondentů, jejichž reakce nebudou ovlivněny reakcemi okolí.

Tazatel: Co se vám zatím na programu líbilo nejvíce?

Ladislava Lederbuchová: Co se mi nejvíce líbilo?

Jana Štefánková: Divadlo Dagmar, Karlovy Vary.

Ladislava Lederbuchová: Mně taky. A jako druhý Kejmar.

Ladislava Lederbuchová (*po chvíli iniciativně osloví tazatele s dovětkem*)

A ještě ty dny v týdnu, děti z Jičína.

Jana Štefánková: No to mně taky.

Metodika výzkumu tedy byla posléze upravena tak, aby byl vždy adresně tázan právě jeden respondent, pokud možno izolovaný od okolí. Tato strategie se ukázala jako účinná, ovšem časově extrémně náročná. Šrámkovci se prostě neustále shlukují. Celkem se podařilo oslovit deset mužských a deset ženských respondentů.

Jiří Demel: To já nikdy nevím.

Josef Šlerka: Já jsem nic neviděl.

Lukáš Novosad: Hahaha, já jsem neviděl ani prd.

Hynek Zlatník: Diskuse po každé přednášce a Zrní.

Jan Smolka: Schmitzer. Napiš Schmitzer.

Jakub Novosad: Já jsem skoro nic neviděl, takže nevím. Ale z toho, co jsem viděl, tak mě asi nejvíce... co já jsem to vlastně viděl? Když já jsem zatím viděl jen dvě čtení a Zrní. Hele, já se hrozně těším na Český století.

Jan Janatka: Asi pondělní noční exkurze, vlastivědná...

Josef Jindra: Na programu čeho? Je program všelijakej... Víte, já jsem zdejší, já jsem Soboták, víte, já tu bydlím. Mě fascinujou dopolední přednášky. Tam se realizuju, tam se můžu vyjádřit.

Rozhovor, nikoli hejt & Jiří Feryna

Jednou z tvůrčích dílen Šrámkovy Sobotky je i dílna zaměřená na poezii. Tu letos poprvé vede Jaromír Typlt, básník, prozaik a esejista. Pozice lektora mu ovšem není nijak neznámá, již řadu let jedním je – konkrétně jedním z lektorů každoročních literárně-výtvarných dílen Ars poetica (www.arspoetica.cz).

Občas mám pocit, že se stále rostoucí oblibou amatérských literárních serverů se k sobě amatérství a diletantismus, totiž neschopnost reflexe a kritiky, nebezpečně přibližují, v rámci podivného antielitářství se „literatura“ otevírá úplně všem a drtivá většina zpětné vazby se nese v duchu, když to zjednoduším, „plácání po ramenou“. Jak se na to tváříš ty?

Především musím varovat, že diletantismus nevnímám jednoznačně jako hanlivý pojem. Umění se přece často obrozuje právě díky diletantismu, díky drzé odvaze neznat, neumět, nechovat se podle pravidel. To ukázal v nejčistší podobě třeba punk, ale i český underground. Proto se neptám po tom, jestli autor náleží do kategorie profesionálů, amatérů nebo diletantů, ale po tom, jestli dokáže odolat sebeuspokojení, nebo mu naopak podléhá. A dobře víme, že profesionál dokáže být často sám se sebou spokojen mnohem odporněji než takzvaný diletant.

Takže třeba v literárních serverech nebezpečí nevidíš?

Ale samozřejmě, že zapadnout do společnosti kolem nějakého serveru může pro začínajícího autora znamenat slušnou brzdu ve vývoji! Zalíbí se mu pocit, že našel svoje místo a někdo se o něj zajímá, a nebude už chtít vědět nic o tom, že jeho výkony by jinde mohly být třeba poměřovány i úplně jiným metrem, než s jakým k němu přistupují přátelé na literárním serveru. A pokud se pak přece jen začne obracet jinam, může se dočkat celkem slušného nepochopení. Četl jsem nedávno na jednom serveru komentáře k básním Jonáše Hájka, který občas, snad z nostalgie, vyvěšuje svou novou tvorbu na serveru, kde před lety začínal. Bylo až neuvěřitelné, jak ho tam strhali. Čísela z toho skoro zášť, že si někdo dovolil prosadit se někde jinde, než jenom tady mezi námi.

Když jsme o „tvé“ dílně mluvili před několika týdny, vyjádřil jsi obavu, aby se jí nezúčastnili lidé, kteří „budou uvolňovat pnutí svého lyrického ducha“. Co přesně si pod tím má čtenář představit?

Stává se až příliš často, že začínající básník chce, aby byl čten, ale sám nemá potřebu číst vlastně nic. Dokonce stroze odmítá číst cizí poezii s oním hloupým vysvětlením, že má strach, aby ho to neovlivnilo a nezmenšilo jeho originalitu. Uprímně řečeno, s takovým géniem se nedá dělat vůbec nic. Zajímá mě spíš ten typ básníků, kteří sami pozorně číst umějí a dožráli už k poznání, že přečíst dobře cizí báseň není menší tvůrčí výkon než napsat svou báseň vlastní. Samozřejmě že na začátku našeho semináře jsem zaslechl i obavy, jestli se až příliš nepitvá, co kdo napsal. Ale teď už je snad jasné, o co při takovém „pitvání“ jde – o společné odkrývání něčeho, co by v básních nemělo zůstat bez povšimnutí.

Jsi známý mj. tím, že hranice („podtéma“ letošní Šrámkovy Sobotky) pro tebe nejsou překážkou, velice rád je zkoušíš, osaháváš, překračuješ – text bývá úzce provázán s hudbou, resp. zvukem samotným, smyčkami či např. kvadrofonií – zejména při spolupráci s Michalem Ratajem. Obrazově své texty rozvíjíš především s Janem Měřičkou a vznikají tzv. knihy-objekty. Proč právě to? Co bylo iniciátorem právě takového přesahu? Svázanost, příliš malý prostor pro práci se slovem z více hledisek?

Jednoduše pocit přitažlivosti. Když jsem poprvé slyšel, co se dá dělat se slovem ve zvukových kompozicích, jakými proslul třeba Heiner Goebbels nebo F. M. Einheit, okamžitě

